

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturavdelningen
John Dagobert
Landskapsarkitekt

Enligt sändlista

Förordnande om strandskydd i Orust kommun

Innehåll

Beslut
Redogörelse för ärendet
Inkomna yttranden
Skälen för Länsstyrelsens beslut
Kungörelse
Hur man överklagar
Upplysningar

Bilagor

Bilaga 1. Kartor med läsanvisning
Bilaga 2. Sändlista
Bilaga 3. Redogörelse för samråd
Bilaga 4. Besvärshänvisning, blankett O4

Beslut

A. Beslut om utvidgat strandskydd

Länsstyrelsen förordnar enligt 7 kap. 14 § miljöbalken (1998:808), att den kust och de sjöar som anges nedan omfattas av utvidgat strandskydd. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill det angivna avståndet från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd, detta gäller även från strandlinjen för öar.

Utvidgat strandskyddsområde 100-300 meter

Kuststräckan

Kollungeröd vatten

Utvidgat strandskyddsområde 100-200 meter

Djupvatten

Rismevatten

Håbackevatten

Vassdals vatten

Håltavatten

Äskekärsvatten

I vissa områden har anpassning av strandskyddets utbredning gjorts. Strandskyddsgränsen har då anpassats så att den istället för att gå ända ut till 300 eller 200 meter från stranden följer vägar, järnvägar, befintlig bebyggelse m.m. inom 100-300 respektive 100-200 meter från strandlinjen. Dessa *anpassade strandskyddsgränser* gäller som beslutsgräns för det utvidgade strandskyddsområdet med redovisad utsträckning i kartbilagorna 1.1-1.63. Anpassningar har gjorts inom kuststräckan, Kollungeröd vatten och Håbackevatten. Se också i texten under rubriken *Länsstyrelsens bedömning* för respektive område.

B. Beslut generellt strandskydd

Länsstyrelsen förordnar att anpassade strandskyddsgränser enligt bifogade kartor ska gälla inom det generella strandskyddet. Beslutet medför både minskningar och utökningar av det skyddade området jämfört med tidigare enligt kartor i bilaga 1.1-1.63.

I de områden strandskyddet nu utökas genom detta beslut upphävs Länsstyrelsens tidigare beslut från den 18 juni 1999 om strandskyddsområden i Orust kommun. Detta avser de områden inom 100 meter från strandlinjen där strandskyddet enligt tidigare beslut upphävts. Strandskydd återinträder intill den beslutsgräns som anges i detta beslut, upp till 100 meter från strandlinjen.

Länsstyrelsen upphäver vissa delar av det generella strandskyddsområdet, där strandskyddet har förlorat sin betydelse på grund av befintliga exploateringar, enligt kartor i bilaga 1.1-1.63 med stöd av 7 kap. 18 § p. 1 miljöbalken.

C. Beslutets giltighet

Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

Redogörelse för ärendet

I Sverige gäller strandskydd vid samtliga stränder vid havet, insjöar och vattendrag. Strandskyddet omfattar land och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd.

Länsstyrelsen kan i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa förutsättningar för allemansrättslig tillgång till strandområden eller för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har tidigare reglerat strandskyddet i länet genom särskilda beslut, ett per kommun för bohuskommunerna. För Orust kommun fattades detta beslut den 18 juni 1999. Beslutet innebär bl.a. att utbredningen av strandskyddet framgår av till besluten bifogade kartor. Enligt gränsdragningen på kartorna varierar strandskyddet med mellan 0-300 meter. För vissa områden innebär beslutet en inskränkning och för andra områden en utvidgning av strandskyddet.

Den 1 juli 2009 trädde nya strandskyddsregler i kraft som bl.a. innebär att efter den 31 december 2014 gäller utvidgat strandskydd endast inom områden som har beslutats med stöd av den nya lagstiftningen. Detta innebär att de av Länsstyrelsen tidigare fattade besluten inte längre gäller i de delar som avser utvidgat strandskydd.

Mot bakgrund av de nya strandskyddsreglerna har Länsstyrelsen gjort en översyn över kommunens strandskydd och den 1 december 2014 fattat ett nytt beslut om bl.a. utvidgat strandskydd inom Orust kommun. Beslutet överklagades till regeringen som i beslut den 11 februari 2016 beslöt att upphäva Länsstyrelsens beslut och återförvisa ärendet till Länsstyrelsen för förnyad behandling då Länsstyrelsen inte fullgjort kraven på delgivning enligt delgivningslagen.

Länsstyrelsen fattade den 10 mars 2016 beslut om tillfälligt förordnande om utvidgat strandskydd i Orust kommun. Detta tillfälliga förordnande gäller fram till och med den 9 september 2016.

Länsstyrelsen tog även om processen med remiss och kungörelse av ärendet. Förslag till slutligt beslut i ärendet sändes på remiss och kungjordes genom kungörelsedelgivning i Post- och Inrikes Tidningar, Göteborgs-Posten, Bohusläningen och Lokaltidningen Stenungsund under vecka 11 år 2016. Av annonsen framgick att förslag till slutligt beslut fanns tillgängligt på Länsstyrelsens hemsida, på Länsstyrelsens kontor samt på kommunkontoret.

Tid för att inkomma med eventuella yttranden eller synpunkter på förslaget till slutligt beslut angavs till den 29 april 2016.

Inkomna yttranden

Nedan följer en sammanfattning av yttranden som inkommit över slutligt förslag till beslut om strandskydd i Orust kommun då det var på remiss under våren 2016. En sammanställning av alla yttranden som inkom vid denna remiss och Länsstyrelsens eventuella kommentarer till dessa finns samlade i bilaga 3.

Orust kommun anser att nuvarande strandskydd i huvudsak ska behållas. Kommunen anser att strandskyddet ska anpassas efter utpekade områden i fördjupad översiktsplan (FÖP) och översiktsplan (ÖP), de utpekade samhällsområdena är inte alls stora och odetaljerade, samt att strandskyddet ska anpassas efter pågående detaljplaner. Kommunen anför vidare att vattenanknutna företag måste ha möjligheter att växa om de ska överleva, att befintliga förhandsbesked måste ha övergångsbestämmelser och att ett småskaligt jordbruk är viktigt för att bibehålla höga naturvärden. Ett utvidgat strandskydd skulle innebära ytterligare inskränkningar i möjligheterna till djurhållning på gårdarna.

Bohusläns museum upplever att det saknas ett kulturmiljöperspektiv i genomgången av områden där strandskyddet föreslås utökas. I många fall finns en nära koppling mellan kulturmiljövård, naturvård och friluftsliv.

Flera organisationer och markägare anser att samrådet är otillräckligt och att kungörelsedelgivning inte kan användas i det här fallet. Förslagen innebär vidare ett alltför stort ingrepp i äganderätten och strider mot proportionalitetsprincipen. Det är lagstridigt att ersättning inte utgår till markägarna.

Flera organisationer och markägare anser också att 100 meter strandskydd är tillräckligt. Man påpekar att skärpningen av kravet att få utvidga strandskyddet istället borde medföra en minskning av strandskyddet. Utvidgningarna är alltför generella och underlaget är otillräckligt. I vissa fall ingår mark som inte är skyddsvärd, exempelvis hamnområden och befintliga bostadstomter, i strandskyddet.

Flera organisationer och markägare anför att förslagen saknar landsbygdsperspektiv. Den nya strandskyddslagen syftade till att stärka strandskyddet i områden med högt exploateringsstryck, och sänka skyddet i andra områden. LRF anser vidare att jordbruksverksamhet är viktigt för att hålla markerna öppna och att Länsstyrelsen inte får göra en alltför strikt tolkning av vad som klassas som näringsverksamhet i undantagen för areella näringar. Flera markägare menar vidare att strandskydd krånglar till eller till och med omöjliggör brukandet av marken. Även om det finns undantag för dem som bedriver jordbruk som näringsverksamhet, så omfattas inte alla av

dessa undantag. Att markerna hålls öppna genom djurhållning och jordbruk är en förutsättning för att markerna ska upplevas som attraktiva för allmänheten och för att vissa växter och djur ska kunna leva där.

Flera organisationer och markägare anför att förslaget om utvidgat strandskydd är hämmande för utvecklingen. Kustrelaterade verksamheter och besöksnäring måste få utvecklas.

Flera markägare anser att deras fastigheter/bostadstomter ska undantas från strandskydd eftersom de redan är bebyggda och hemfridszon gäller.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Bestämmelser

Strandskydd omfattar normalt land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen. Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet (7 kap. 13-14 § miljöbalken).

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att upphäva strandskyddet i ett område om det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften (7 kap. 18 p. 1 § miljöbalken).

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet också besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Ett beslut att utvidga strandskyddsområdet ska gälla omedelbart även om det överklagas (7 kap. 14 § miljöbalken).

Av förarbeten till de nya strandskyddsreglerna som trädde i kraft den 1 juli 2009 (prop. 2008/09:119 s. 99) framgår att de nya bestämmelserna i miljöbalken utgör en skärpning av kravet för att utvidga det område som omfattas av strandskydd. En utvidgning får ske om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Avsikten är att det ska finnas ett tydligt och långsiktigt behov av ett utvidgat strandskydd. Ett beslut om utvidgat strandskydd behöver grundas på hänsyn till berörda områdets värden samt till nuvarande och förväntade behov av tillgängliga strandområden. Enligt propositionen kan beslutet om utvidgat strandskyddsområde komma att avse:

1. Områden som omfattas av annat områdesskydd, till exempel naturreservat, som inte innebär samma skydd för strandområden som bestämmelserna om strandskydd,
2. riksintresseområden enligt 3 kap. 6 § andra stycket och 4 kap. 2-8 §§, som är relevanta för strandskyddet,
3. kust- och skärgårdsområden som inte redan har förlorat i betydelse på grund av exploatering,
4. grunda havsbottnar av betydelse för flora och fauna,

5. välbesökta friluftsområden eller områden som har tydlig potential att bli det och som riskerar att gå förlorade utan ett nybyggnadsförbud,
6. tätortsnära strövområden, eller
7. ekologiskt känsliga områden som inte omfattas av annat områdesskydd.

Enligt 24 § 6 punkten förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska remiss av förslag till beslut om utvidgning av strandskyddsområdet enligt 7 kap. 14 § miljöbalken ske under förutsättning av att beslutet gäller för en längre period än sex månader.

Allmänna överväganden

Länsstyrelsen har granskat strandområdena i sin helhet och bedömt i vilka områden:

- strandskyddet behöver utvidgas till 200 eller 300 meter,
- strandskyddet behöver utvidgas, men det finns en yttre gräns i form av bebyggelse, väg eller järnväg där en utvidgning av strandskyddet i området inom eller bakom etableringen inte bidrar till att säkerställa något av strandskyddets syften (alltså en utvidgning mellan 100 och 300 meter som begränsas av bebyggelse, väg eller järnväg),
- tidigare beslut om att upphäva generellt strandskyddsområde, inom 100 meter från strandlinjen, bör ligga kvar (områden som Länsstyrelsen bedömer fortfarande saknar värde för att tillgodose strandskyddets syften),
- tidigare beslut om att upphäva generellt strandskyddsområde bör upphävas (områden där Länsstyrelsen idag gör en annan bedömning av områdets värde för att tillgodose strandskyddets syften, bl.a. med hänsyn till det alltjämt ökande bebyggelsetrycket). I dessa områden kan strandskyddsområdet enligt detta beslut utökas eller minskas.

För att minska mängden framtida prövningar av dispenser framför allt för kommunerna har Länsstyrelsen även tagit ställning till områden som t.ex. etablerade tomter inom strandskyddsområdet. Länsstyrelsen har undantagit dessa dels i de områden där generellt strandskydd återinträder genom att gamla gränser upphävs och dels där strandskydd införs genom beslut om utvidgning men bara i de fall då det får marginell påverkan på säkerställandet av strandskyddets syften.

Ett av strandskyddets syften är att säkra strandområden så att de förblir tillgängliga enligt de grunder som gäller för allemansrätten. Skyddet baseras på uppfattningen att stränderna är en av de mest värdefulla tillgångarna för friluftslivet i dess olika former. Strandskyddet ska långsiktigt möjliggöra för människor att nu och i framtiden fritt kunna ströva utmed stränderna, att vistas där, att bada eller att bara njuta av den naturupplevelse som mötet med vattnet ger, antingen det gäller havet, insjön eller något vattendrag. Strandskyddet utgör dessutom en väsentlig del av säkerställandet av riksintressen för naturvård, friluftsliv och fiske enligt 3 kap. miljöbalken.

I översynen har Länsstyrelsen identifierat de strandområden som har särskilt höga värden för friluftslivet och växt- och djurlivet längs kusten och kring de sjöar som haft utvidgat strandskydd enligt tidigare beslut. Dessa områden bör omfattas av ett utvidgat strandskydd för att förhindra att de exploateras och förlorar sina värden. Tillkommande exploatering, även om den sker utanför hundrameterzonen, riskerar att bland annat skada ett områdes orördhet och upplevelsevärden eller dess biologiska värden och därmed dess värden för friluftslivet och växt- och djurlivet.

Områdesskydd som naturreservat, kulturresevat, Natura 2000-områden, nationalparker, djur- och växtskyddsområden, naturminnen och landskapsbildsskydd är tydliga indikationer på områden med stor betydelse för strandskyddets syften. Länsstyrelsen anser att dessa områden har så höga värden för friluftslivet och växt- och djurlivet att ett utvidgat strandskydd krävs för att säkerställa syftena.

Enligt Länsstyrelsens mening är områden som har pekats ut som riksintressen för naturvård eller friluftsliv enligt 3 kap. eller omfattas av geografiska bestämmelser enligt 4 kap. miljöbalken på grund av höga natur- och rekreationsvärden värdefulla för strandskyddets syften.

I Länsstyrelsens underlagsmaterial för beslutet ingår också olika inventeringar och klassningar av värdefull natur. Inventeringarna omfattar områden med värdefulla lövskogar, värdefulla vattendrag och våtmarker, nyckelbiotoper, skyddsvärda träd, ängs- och betesmarker samt värdefulla odlingslandskap. Vad det gäller de kuststräckor och sjöar som har strandområden som omfattas av ovanstående inventeringar har Länsstyrelsen gjort en bedömning från fall till fall av dessa naturvärdens omfattning och betydelse för strandskyddets syften.

Länsstyrelsen bedömer att områden med höga upplevelsevärden är viktiga att bevara för allmänheten eftersom det finns ett behov av tillgängliga strandnära sådana nu och i framtiden. Stockholms Regionplane- och trafikkontor har gjort flera utredningar om hur man kan mäta kvaliteter i friluftslivs- och rekreationsområden (bl.a. Regionplane- och trafikkontoret rapport "Nacka-Värmdökilen, Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar" 5:2004). Enligt dessa utredningar är det vanligaste önskemålet med att vistas i naturen att uppleva lugn och ro. Områdena ska gärna ha god tillgänglighet, vara stora, tysta och erbjuda variation och omväxling. För att uppleva värden som exempelvis orördhet och skogskänsla krävs att avståndet till störande exploatering är mellan 200 och 300 meter. Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att större sammanhängande strandnära områden med höga upplevelsevärden, utan påverkan från närliggande bebyggelse, omfattas av utvidgat strandskydd, så att de inte exploateras på ett sätt som hotar det långsiktiga säkerställandet av strandskyddets syften i dessa områden.

I närheten av tätorter eller områden med sammanhållen bebyggelse är trycket att utnyttja kvarvarande obebyggda områden särskilt stort om de

ligger strandnära. Här är också efterfrågan på tätortsnära rekreatiomsområden hög, eftersom det bor många människor på samma plats. Strandnära obebyggda områden i dessa lägen har därmed ett särskilt stort värde utifrån strandskyddets syften. Länsstyrelsen bedömer därför att det vid kuststräckor och sjöar med dokumenterade värden är av särskild vikt att det finns utvidgade strandskyddsområden intill och mellan tätorter och sammanhållen bebyggelse. Särskilt viktigt är detta i anslutning till platser som utgör populära turistmål.

Många av de värden som beskrivs ovan handlar om vikten av att bevara större sammanhängande områden tillgängliga för såväl allmänheten som växt- och djurlivet nu och i framtiden. Såväl upplevelsevärdena som värdena av oexploaterade områden för växt- och djurlivet skadas om områdena fragmenteras. Länsstyrelsen ser därför sammantaget starka skäl till att besluta om utvidgade strandskyddsområden som har en betydande storlek och inte delas upp i mindre områden eftersom de då tappar i värde.

Kring vissa sjöar och vid vissa partier av kuststräckan är stränderna bitvis så flacka att marken där under delar av året ligger under vatten och tillgängligheten för allmänheten därför är tidvis begränsad. Exploatering utanför hundrameterzonen skulle här ytterligare begränsa allmänhetens tillgång till strandområdet. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd i dessa områden är nödvändigt för att säkerställa allmänhetens tillgång till strandområdena.

Strandskyddets utformning

De tidigare strandskyddsgränserna i Orust kommun härstammade till stor del från 1975. I Länsstyrelsens beslut från den 18 juni 1999 genomfördes vissa ändringar av den ursprungliga gränsen, där gränsen bland annat bättre anpassades till befintliga bebyggelsegrupper med mera. Även områden inom det generella strandskyddet som antingen redan bebyggs eller i vissa fall som planerades bebyggas undantogs.

Strandskyddsgränserna utgjordes i tidigare beslut av beslutsgränser på kartor som har ritats in i skala 1:10 000. Detta innebar att strandskyddsgränserna inte alltid var utformade så att de fullt ut svarade mot syftet med en anpassad gräns. De i kartan tidigare fastlagda beslutsgränserna innebar även att gränserna inte förändras om strandlinjen försköts.

Det föreliggande beslutet innebär istället att strandskyddsgränsen som grundregel anges på ett fast avstånd, 100, 200 eller 300 meter, från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Resultatet blir en mer konsekvent strandskyddsgräns, som slår vakt om viktiga passager, och som stämmer överens med strandskyddets utformning i övriga delar av länet och landet. Kartorna som hör till detta beslut illustrerar strandskyddets utbredning i dagsläget, med utgångspunkt från den strandlinje som Länsstyrelsen bedömt gälla för normalt medelvattenstånd. De flesta av de anpassningar som gjorts i tidigare beslut, vad gäller bebyggelse, vägar med mera, finns dock kvar även om de har gjorts mer detaljerade. Även nya

anpassningar har gjorts. I dessa specialfall fungerar gränsen även fortsättningsvis som fastlagd beslutsgräns. Var sådana anpassningar gjorts kan utläsas i bilagda kartor, bilaga 1.1-1.63.

Strandskyddets omfattning

Strandskyddsområdet får utvidgas så mycket som är nödvändigt för att säkerställa syftena med strandskyddet, dock högst till 300 meter från strandlinjen. I de flesta särskilt värdefulla strandområden bedömer Länsstyrelsen att ett utvidgat skydd om 200 meter är tillräckligt för att säkerställa skyddets syften. Utvidgat strandskydd om 300 meter bör dock kunna gälla vid kusten, stora sjöar, sjöar nära tätorter samt sjöar med andra synnerligen höga värden för växt- och djurliv och/eller friluftsliv.

I vattenområdet är de biologiska värdena generellt som högst i områden som ligger grundare än 6 meters djup. Vad gäller exploateringstryck så har Länsstyrelsen de senaste åren sett ett ökande intresse för olika typer av exploateringar i/på vattnet, t.ex. fisk- och musselodlingar. Den typen av exploateringar hindrar allmänheten från att färdas fritt i/på vattnet. De påverkar även strandområdenas upplevelsevärden negativt. Länsstyrelsen anser därför att strandområden med höga värden för strandskyddets syften ska omfattas av utvidgat strandskydd även ut över vattenområdet.

Länsstyrelsen anser att det i vissa fall är motiverat att anpassa strandskyddsgränsen efter befintliga bebyggelsegrupper, större vägar och järnvägar som är svåra att passera. Områden som omfattas av tät bebyggelse, samt områden som skärs av från strandområdet av stora och trafikerade vägar eller järnvägar har ofta ett begränsat värde för strandskyddets syften, och bör därför inte omfattas av utvidgat strandskydd. I områden med hög bebyggelsegrad och högt exploateringstryck kan dock ett sådant område fungera som en grön kil för tillgänglighet och växt- och djurliv och därmed vara mycket värdefullt för strandskyddets syften. Därför måste en bedömning göras i varje enskilt fall.

I särskilda fall finns det även inom det generella strandskyddet anledning att göra sådana anpassningar. Med anledning av närheten till vattnet och eventuellt tillkommande bebyggelses privatiserande effekt på kringliggande områden bör dock sådana anpassningar göras mycket restriktivt.

Strandlinjen

Strandskydd räknas från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. I kartorna som bifogas beslutet används en strandlinje från Lantmäteriets fastighetskartas marklinjeskikt från den 21 oktober 2010. Strandlinjen i det skiktet utgör Lantmäteriets tolkning av var strandlinjen går vid normalt medelvattenstånd. Denna tolkning av var strandlinjen går skiljer sig bitvis från den tolkning som gjordes i det gamla beslutet från 1999, det kan t.ex. bero på nya dämningssystem, annan mänsklig påverkan eller av naturliga processer som förnaansamling, d.v.s. att förmultnande växtdelar långsamt höjer botten, i flacka vassbevuxna strandområden.

Miljömål

Sveriges riksdag har formulerat 16 miljö kvalitetsmål som ska leda vår strävan att nå en ekologiskt hållbar utveckling. Utvidgningen av strandskyddsområden enligt detta beslut berör miljö målen:

- ”Levande sjöar och vattendrag”, som bland annat innebär att sjöars, stränders och vattendrags stora värden för natur- och kulturupplevelser och friluftsliv ska värnas och utvecklas hänsynsfullt och långsiktigt,
- ”Ett rikt växt- och djurliv”, som bland annat innebär att arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner ska värnas.
- ”Hav i balans samt levande kust och skärgård” som bland annat innebär att kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

För att uppnå dessa mål är det många gånger angeläget att begränsa exploatering i närheten av sjöar, vattendrag och hav. Det kan även vara nödvändigt för att inte bryta mot en miljö kvalitetsnorm eller för att motverka att vattnet uppnår god ekologisk status.

Berörda områdens värden

Kuststräckan (bilaga 1.1-1.25, 1.27-1.36 och 1.39-1.63)

Allmän värdebeskrivning

Södra Bohusläns kust utgörs av ett naturskönt skärgårdslandskap med exponerad ytterskärgård och skyddad, ofta lummig, innerskärgård. Orusts kustzon är ett typexempel på detta, där ytterskärgården domineras av de kala och karga klipporna, medan innerskärgården och fjordlandskapet domineras av skogklädda och ofta ganska branta och relativt svårtillgängliga strandområden. Runt Orust finns ett fjordsystem med varierande bredd, med smala grunda sund i nordväst och den vida Stigfjorden i söder.

Strandområdena domineras av mer eller mindre brant klippkust, med undantag av kilarna. I norr och öster är det vanligare med höga stup, medan klipporna mot söder och väster är flackare. Skärgården i Orust kommun är huvudsakligen lokaliserad till syd- och västkusten.

Kustzonen i Bohuslän hyser de artrikaste havsmiljöerna i Sverige. Längs kuststräckan finns vidsträckta grundområden som är biologiskt högproduktiva och utgör uppväxtområden för många kommersiellt viktiga fiskarter. I Orust kommun finns enligt kommunens naturvårdsprogram mycket stora och ekologiskt betydelsefulla bestånd av ålgräsängar. Bestånden finns framförallt i Stigfjorden, men mindre områden med ålgräsängar finns även i många andra grundområden runt hela ön. Havsstrandängar, våtmarkskomplex och skär är viktiga miljöer för fågellivet och området rymmer mycket höga ornitologiska värden. Den näringsrika fågelspillningen ger vidare förutsättningar för en frodig flora. Vid bl.a. Morlanda och vid Stigfjorden breder jordbrukslandskapet ut sig ända fram

till vattnet, här finns strandängar med höga naturvärden (Orust kommuns översiktsplan 2009).

Stora sammanhängande lövskogsområden utgör habitat för många rödlistade växter och djur. Bohusläns randlövskogar är en biotop med särskilt höga bevarandevärden. Kustnära brynmiljöer, med övergång från busksnår och krattskog i exponerade lägen till den lummiga skogen i dalbottnarna, är ovanligt artrika. Skogarna bildar långsmala stråk längs foten av de skarpa bergsbranterna. Denna biotop har stor betydelse för många insekts- och fågelarter.

Orusts sydvästra, västra och nordvästra kuststräcka har pekats ut som riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Kustzonen i södra Bohuslän, där Orust ingår, är ett av de mest besökta friluftsområdena i landet och är även betydelsefullt för internationell turism. Landskapet hyser stora skönhetsvärden och har goda förutsättningar för bad, båtsport, kanoting, fiske, klättring och andra typer av rörligt friluftsliv. Det finns även gott om anordningar för friluftsverksamhet, såsom vandrarhem, campingplatser, båtuthyrning och marinor men även naturhamnar.

Orust kustzon omfattas också i sin helhet av särskilda geografiska bestämmelser enligt 4 kap. 4 § miljöbalken, där fritidsbebyggelse endast får komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse, i syfte att värna de höga natur- och kulturvärden som finns i området.

Bebyggelsegrad och exploateringstryck

Bohuskusten klassas som högexploaterad och enligt Statistiska centralbyrån har det strandnära byggandet vid Bohuskusten ökat under de senaste åren. Enligt rapporten *Exploatering i kustzonen 2013*, Rapportserie nr 2/2014 (Länsstyrelserna) har fastlandet i Orust kommun en exploateringsgrad på 36% inom 100 meter strandzon och 38% inom 300 meter strandzon. Redan idag är delar av kuststräckan exploaterad i så hög grad att allmänhetens tillgång till strandområden har begränsats. I vissa områden är det idag inte möjligt för allmänheten att ta sig fram till vattnet. Såväl växt- och djurliv som upplevelsevärden och övriga värden för besöksnäringen hotas av den ökande exploateringen och privatiseringen av strandområden.

Enligt Orust kommuns översiktsplan ligger ca 80 % av kommunens bostäder inom kustzonen och en ännu högre andel av fritidshusen. Samtliga planlagda fritidshusområden ligger i kustzonen. Kustzonen utgör också den i särklass populäraste delen av kommunen när det gäller efterfrågan på mark för bebyggelse, inte minst tomter för fritidshus. Hela kustzonen är mycket värdefull för rekreation, och utgör kommunens största tillgång för turism och friluftsliv.

*Delområde I – södra Orust kust med Stigfjorden och Halsefjorden –
värdebeskrivning och Länsstyrelsens bedömning
(Bilaga 1.4-1.8, 1.14-1.21 och 1.27-1.32)*

Området sträcker sig från Lyr i väster till Hals i öster, och innefattar strandområdena kring Stigfjorden och Halsefjorden. Strandområdena utgörs främst av slättslandskap som övergår i grus- och lerstränder och vidsträckt grundområden. Området har höga värden för fågellivet och ett speciellt botaniskt värde genom att det utgör en brytningszon mellan olika grupper av växtarter med likartad utbredning.

Området omfattas i sin helhet av riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken samt riksintresse för kust- och skärgård enligt 4 kap. 4 § miljöbalken.

Kalvefjorden och Halsefjorden med strandområden har pekats ut som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Området utgör även Natura 2000-område och Kalvöfjorden utgör naturreservat. Området utgörs av ett inneslutet vattenområde med variationsrik strandlinje, en mångfald av öar, kobbar och skär, och är skonat från större mänskliga ingrepp. Området är också listat som Ramsarområde (internationellt skyddsvärt våtmarksområde) och är en av de värdefullaste lokalerna i länet för vadare och sjöfågel. Den kraftiga strömsättningen fördröjer isläggningen i grundområdena och området ligger även utmed flyttningsleden för sjöfågel från mellersta Sverige mot Danmark. Området har stora landskapliga värden med en varierad övärld.

Området kring Haga vid Kalvöfjordens strand har pekats ut som riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Området är fornlämningsrikt med länets största koncentration av stenkammargravar. Tillsammans med kyrkan och omgivande odlingslandskap visas på ett kontinuerligt nyttjande av landskapet sedan förhistorisk tid.

Bebyggelsegraden i strandzonen är hög i området och bebyggelsestrycket är fortsatt högt. I många områden finns samlad bebyggelse som sträcker sig hela vägen fram till vattnet.

Det finns en del större, sammanhängande, oexploaterade områden kvar som med hänsyn till den höga bebyggelsegraden i övrigt samt det fortsatt höga exploateringsstrycket, är mycket värdefulla med avseende på strandskyddets syften. Till dessa områden hör bl.a. södra delen av Lyr, delar av Valön, Ängholmen och närliggande strandområden på fastlandet, norra delen av Rossön och strandområdena vid Svanvik. Dessa områden omfattas i stor utsträckning av utvidgat strandskydd sedan tidigare och i vissa fall även av andra områdesskydd (dock inte med fullt ut samma skydd som strandskyddet innebär).

Mindre strandområden, men ändå betydelsefulla som oexploaterade kilar och passager i den täta bebyggelsen, finns i norra delen av Lyr och på Valön, vid Gårvik och norr om Lalleröd upp mot Ängholmen, på Rossön

och kring Hjälmsvik, på Varekilsnäs fram till Nedre Trätte och vid Hammarn/Uppegård fram till Halse nabb.

Många av värdena som finns längs kusten är beroende av att området som helhet bevaras. Exploatering av mindre markområden som synes vara mindre värdefulla i dagsläget leder på sikt till en betydande fragmentering av strandområdet som påverkar både allemansrättslig tillgång och växt- och djurlivet i strandområdet. Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att större sammanhängande områden bevaras och ett maximalt utvidgat strandskydd på 300 meter är då motiverat.

I de områden där Länsstyrelsen i detta arbete konstaterat att ett utvidgat strandskydd behövs för att säkerställa strandskyddets syften, anser Länsstyrelsen vidare att det finns skäl till att upphäva det tidigare beslutet från den 18 juni 1999, om beslutet i det aktuella området avsåg ett upphävande av generellt strandskydd. Detta för att strandskyddet i det aktuella området ska gälla utan avbrott från strandlinjen och in till angiven utvidgning.

Länsstyrelsen anser att det i vissa lägen krävs en justering av det generella strandskyddets utbredning så att det skyddar hela den yta som är allemansrättsligt tillgänglig. I de fall som här avses upphävs det gamla beslutet och strandskyddsområdet utvidgas fram till en befintlig bebyggelsegrupp eller väg, som är av sådan dignitet att området bakom den uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, enligt bifogade kartor.

I områden med tät bebyggelse har strandskyddet ofta förlorat i värde till följd av bebyggelsen. Ett utvidgat strandskydd är sällan motiverat här. I sådana områden är det lämpligt att använda bebyggelsegränsen som avgränsning för det utvidgade strandskyddet. Även större vägar, som fungerar som en barriär i landskapet och gör det svårt att ta sig fram till vattnet, samt vissa verksamhetsområden, kan vara lämplig avgränsning för det utvidgade strandskyddet. Länsstyrelsen har inom området anpassat det utvidgade strandskyddet till befintlig bebyggelse, vägar och järnvägar, i enlighet med bilagda kartor, i de lägen då området bakom dessa etableringar inte behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

I vissa områden inom det generella strandskyddet, i anslutning till områden som sedan tidigare undantagits från strandskydd, är marken så exploaterad att strandskyddet helt förlorat sitt värde. Här anser Länsstyrelsen att det finns anledning att justera strandskyddsgränsen och upphäva begränsade delar av det generella strandskyddet i enlighet med bilagda kartor, då områdena uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Sammanfattningsvis anser Länsstyrelsen att exploatering inom aktuell del av kusten, inom och utanför hundrameterzonen, medför negativ påverkan på växt- och djurlivet, upplevelsevärdena samt möjligheterna till rörligt

friluftsliv i området. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd upp till 300 meter är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i den aktuella kustzonen och bevara de områden som ännu inte har tagits i anspråk för bebyggelse.

Delområde II – Västra och nordvästra Orust kust med Käringöfjorden, Koljöfjorden och Borgilefjorden – värdebeskrivning och Länsstyrelsens bedömning

(Bilaga 1.1-1.3, 1.9-1.14, 1.22-1.25, 1.33-1.36, 1.40-1.44, 1.47-1.52, 1.55-1.57 och 1.61)

Området sträcker sig från Lyr i söder upp till Töllås i norr och kännetecknas enligt kommunens naturvårdsprogram främst av skärgårdar, klippstränder och branter samt ett öppet hedartat landskap med hållmarker och upplade sänkor.

Området omfattas i sin helhet av riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken samt riksintresse för kust- och skärgård enligt 4 kap. 4 § miljöbalken.

Käringöfjorden med strandområden har pekats ut som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Delar av området utgör även naturreservat och natura 2000-område. Området har en intressant geologi och utgörs av ett vackert odlingslandskap med representativa naturbetesmarker och ängar i kustbygd. Havsstrandängar och grundare havsområden är viktiga lokaler för vadare och sjöfågel. På ett flertal öar i ytterskärgården finns populationer av stinkpadde.

Nordvästra Orustskärgården har även pekats ut som riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Skärgårdsmiljön är typisk för mellersta Bohuslän, där tätt bebyggda fiskelägen, tomtningar (lämningar efter äldre enklare bebyggelse), Måseskärs fyrplats och industriella lämningar från sillperioderna. visar hur människan nyttjat skärgården sedan 1500-talet.

Morlandadalen har pekats ut som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Dalen är en förkastningsdal med en intressant geologi och en magnifik landskapsbild. Våtmarkerna utgör goda häcknings- och näringsplatser för vadare. Området sträcker sig mellan Boxviks kile i söder och havsviken norr om Morlanda. Området kring Morlanda har även pekats ut som riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, eftersom området har en rik förekomst av fornlämningar som tillsammans med säteri och f.d. patronatskyrka, speglar utvecklingen av en attraktiv kustbygd som kontinuerligt utnyttjats av människan sedan förhistorisk tid.

Boxviks kile är en långt inskuren skyddad havsvik belägen mellan bergsområden. I området finns ängar med rik flora och en intressant fågelfauna. Rödsvattnet vid Boxviks kile samt småsjöarna vid Stockesundet på Flatön är sjöar med bräckt vatten där salthalten varierar med vattenståndet i havet och vädret.

Koljöfjorden och Borgilefjorden med strandområden har pekats ut som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Området karakteriseras av en starkt söndersplittrad och bergig natur med små, smala uppodlade dalstråk. Vattenutbytet mellan havet och det innanförbyggande fjordsystemet kring Orust sker i smala farledsrännor som ger strömförhållanden med strömhastigheter på ett par knop, vilket är mycket ovanligt i svenska farvatten. Detta medför att områdena är isfria största delen av året och erbjuder goda övervintringsmöjligheter för vadare och sjöfågel. Området är välbesökt och hyser stora värden för friluftslivet.

Öarna från Stigfjorden upp till Flatön har en särpräglad flora och fauna med många ovanliga och hotade arter.

Delar av Flatön, Rapön och Malön ingår i Gullmarns naturvårdsområde och vattenområdet utgör också Natura 2000-område. Koljön, Kalvön och området kring Morlanda utgör naturreservat.

Bebyggelsegraden i strandzonen är hög i området, och bebyggelsestrycket är fortsatt högt. I många områden finns samlad bebyggelse som sträcker sig hela vägen fram till vattnet.

Det finns en del större, sammanhängande, oexploaterade områden kvar som, med hänsyn till den höga bebyggelsegraden i övrigt samt det fortsatt höga exploateringsstrycket, är mycket värdefulla med avseende på strandskyddets syften. Här avses bl.a. flera mindre skärgårdsöar, nordvästra delen av Lyr, Väst-Tången och Övre Tången, del av Boxviks kile, strandsträckan norr om Hälleviksstrand upp mot Stocken, Stora och Lilla Härmanö, Lavön, strandssträckan mellan Ilanda fors och Kungsviken samt vid Valeberget. Dessa områden omfattas i stor utsträckning av utvidgat strandskydd sedan tidigare, och i vissa fall även av andra områdesskydd (dock inte med fullt ut samma skydd som strandskyddet innebär).

Mindre strandområden, men ändå betydelsefulla för strandskyddets syften som oexploaterade kilar och passager i den täta bebyggelsen, finns kring Tångesund och Boxviks kile, vid Edshult och Sollid, på Käringön samt Stora och Lilla Härmanö, Lavön, Malön och Flatön, norr om Stocken upp mot Ellös, norr om Morlanda, vid Kvarnevikne, Rånäse kile och norr om Nöteviken, vid Söbbebukten, Gåre, Nordhagen, Vindön samt Nedre och Övre Hängeskår.

Många av värdena som finns längs kusten är beroende av att området som helhet bevaras. Exploatering av mindre markområden som synes vara mindre värdefulla i dagsläget leder på sikt till en betydande fragmentering av strandområdet som påverkar både allemansrättslig tillgång och växt- och djurlivet i strandområdet. Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att större sammanhängande områden bevaras och ett maximalt utvidgat strandskydd på 300 meter är då motiverat.

I de områden där Länsstyrelsen i detta arbete konstaterat att ett utvidgat strandskydd behövs för att säkerställa strandskyddets syften, anser Länsstyrelsen vidare att det finns skäl till att upphäva det tidigare beslutet från den 18 juni 1999, om beslutet i det aktuella området avsåg ett upphävande av generellt strandskydd. Detta för att strandskyddet i det aktuella området ska gälla utan avbrott från strandlinjen och in till angiven utvidgning.

Länsstyrelsen anser att det i vissa lägen krävs en justering av det generella strandskyddets utbredning så att det skyddar hela den yta som är allemansrättsligt tillgänglig. I de fall som här avses upphävs det gamla beslutet och strandskyddsområdet utvidgas fram till en befintlig bebyggelsegrupp eller väg, som är av sådan dignitet att området bakom den uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, enligt bifogade kartor.

I områden med tät bebyggelse har strandskyddet ofta förlorat i värde till följd av bebyggelsen. Ett utvidgat strandskydd är sällan motiverat här. I sådana områden är det lämpligt att använda bebyggelsegränsen som avgränsning för det utvidgade strandskyddet. Även större vägar, som fungerar som en barriär i landskapet och gör det svårt att ta sig fram till vattnet, samt vissa verksamhetsområden, kan vara lämplig avgränsning för det utvidgade strandskyddet. Länsstyrelsen har inom området anpassat det utvidgade strandskyddet till befintlig bebyggelse, vägar och järnvägar, i enlighet med bilagda kartor, i de lägen då området bakom dessa etableringar inte behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

I vissa områden inom det generella strandskyddet, i anslutning till områden som sedan tidigare undantagits från strandskydd, är marken så exploaterad att strandskyddet helt förlorat sitt värde. Här anser Länsstyrelsen att det finns anledning att justera strandskyddsgränsen och upphäva begränsade delar av det generella strandskyddet i enlighet med bilagda kartor, då områdena uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Sammanfattningsvis anser Länsstyrelsen att exploatering inom aktuell del av kusten, inom och utanför hundrameterzonen, medför negativ påverkan på växt- och djurlivet, upplevelsevärdena samt möjligheterna till rörligt friluftsliv i området. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd upp till 300 meter är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i den aktuella kustzonen och bevara de områden som ännu inte har tagits i anspråk för bebyggelse.

Delområde III – Norra och östra Orust kust – värdebeskrivning och Länsstyrelsens bedömning

(Bilaga 1,32, 1.39, 1.45-1.46, 1.53-1.54, 1.58-1.60 och 1.62-1.63)

Området sträcker sig från Svanesund i söder upp till Töllås i norr.

Strandområdena karaktäriseras här av branta barrskogsklädda berg med

grunda kilar och svårtillgängliga djupa klippstränder. De lugna fjordarna lämpar sig bl.a. för kanoting och fritidsfiske och fågellivet är rikt i området.

Området omfattas i sin helhet av riksintresse för kust- och skärgård enligt 4 kap. 4 § miljöbalken.

Enligt kommunens naturvårdsprogram ingår fjordarna i området i det undersöknings- och skyddsområde som kallas ”8 fjordar”. Enligt projektrapporten finns förutsättningar för en uppseendeväckande hög biologisk produktion och mångfald i området. Ett omfattande skydd för fisket är ett resultat av projektet. I ett litet område i Havstensfjorden vid Orusts norra spets finns en lekplats för en lokal stam av torsk och här råder totalt fiskeförbud. Området från Halsefjorden upp genom Svanesund mot Djurnäs har i kommunens naturvårdsprogram pekats ut som värdefullt område för fritidsfisket. Kommunala bevarandeområden för kulturmiljön finns vid Stillingsön samt vid Öberg upp mot Bräcke. I fjorden finns flera fågelskyddsområden.

Havstensfjorden, som utgör naturreservat och har pekats ut som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, går in i områdets nordöstra del. Fjorden är ett av få stora områden i den inre skärgården där det finns relativt orörda grunda vikar med högproduktiva bottnar. Den har stor betydelse som uppväxtområde för fisk och ryggradslösa djur samt är ett viktigt flytt-, häcknings- och ruggningsområde för fåglar. Det stora sammanhängande marina området ger goda förutsättningar för en rik livsmiljö för fiskar, fåglar och andra djur.

Även Lilla Hasselön i Brunnefjälls kile, precis utanför gränsen mot Uddevalla, utgör naturreservat. I reservatsbeslutet anges att ön ligger i en region där tillgången på rekreationsytor i anslutning till havet är knapp. Till följd av hot om exploatering bildades därför reservatet 1973.

Inom delområdet finns ett flertal mindre områden med höga natur- och friluftsvärden utspridda. I området kring Syltenäs finns betade strandängar och hållmarker med ovanligt fin strandvegetation och vacker utsikt. Längre söderut finns fågellokalen Allmags kile som utgörs av en grund havsvik med kringliggande strandängar med vissa floristiska värden. Värdefulla lövskogsområden finns vid Djurnäs, Hålebäcken-Hällene, Öberg och Slussen. Värdefulla betesmarker och strandängar finns vid Syltenäs och kring Allmags kile. Området från Syltenäs och söderut mot Kåröd har pekats ut som regionalt värdefullt odlingslanskap med höga natur- och kulturvärden.

Bebyggelsegraden i strandzonen är hög i området, och bebyggelsestrycket är fortsatt högt. I många områden finns samlad bebyggelse som sträcker sig hela vägen fram till vattnet.

Det finns även en del större, sammanhängande, oexploaterade områden kvar som med hänsyn till den höga bebyggelsegraden i övrigt samt det fortsatt

höga exploateringstrycket, är mycket värdefulla med avseende på strandskyddets syften. Här avses bl.a. strandområdena mellan Brunnefjäll och Djupvik, mellan Stamsnäs och Åskskalla samt vid Varekils udd. Dessa områden omfattas i stor utsträckning av utvidgat strandskydd sedan tidigare, och i vissa fall även av andra områdesskydd (dock inte med fullt ut samma skydd som strandskyddet innebär).

Mindre strandområden, men ändå betydelsefulla som oexploaterade kilar och passager i den täta bebyggelsen, finns kring Djurnäs och längs kusten upp mot Hällene, vid Ekudden och i viken vid Kåröd kile, kring Allmags kile samt vid Rödborget och norrut mot Sjöbovik, vid höjdområdena mellan Sjöbovik och Dunnhål, vid Syltenäs, på Näset öster om Slussen, vid Berget, längs kusten mellan Lövvik och Bråten samt vid Stora och Lilla Sandviken.

Många av värdena som finns längs kusten är beroende av att området som helhet bevaras. Exploatering av mindre markområden som synes vara mindre värdefulla i dagsläget leder på sikt till en betydande fragmentering av strandområdet som påverkar både allemansrättslig tillgång och växt- och djurlivet i strandområdet. Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att större sammanhängande områden bevaras och ett maximalt utvidgat strandskydd på 300 meter är då motiverat.

I de områden där Länsstyrelsen i detta arbete konstaterat att ett utvidgat strandskydd behövs för att säkerställa strandskyddets syften, anser Länsstyrelsen vidare att det finns skäl till att upphäva det tidigare beslutet från den 18 juni 1999, om beslutet i det aktuella området avsåg ett upphävande av generellt strandskydd. Detta för att strandskyddet i det aktuella området ska gälla utan avbrott från strandlinjen och in till angiven utvidgning.

Länsstyrelsen anser att det i vissa lägen krävs en justering av det generella strandskyddets utbredning så att det skyddar hela den yta som är allemansrättsligt tillgänglig. I de fall som här avses upphävs det gamla beslutet och strandskyddsområdet utvidgas fram till en befintlig bebyggelsegrupp eller väg, som är av sådan dignitet att området bakom den uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, enligt bifogade kartor.

I områden med tät bebyggelse har strandskyddet ofta förlorat i värde till följd av bebyggelsen. Ett utvidgat strandskydd är sällan motiverat här. I sådana områden är det lämpligt att använda bebyggelsegränsen som avgränsning för det utvidgade strandskyddet. Även större vägar, som fungerar som en barriär i landskapet och gör det svårt att ta sig fram till vattnet, samt vissa verksamhetsområden, kan vara lämplig avgränsning för det utvidgade strandskyddet. Länsstyrelsen har inom området anpassat det utvidgade strandskyddet till befintlig bebyggelse, vägar och järnvägar, i enlighet med bilagda kartor, i de lägen då området bakom dessa etableringar inte behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

I vissa områden inom det generella strandskyddet, i anslutning till områden som sedan tidigare undantagits från strandskydd, är marken så exploaterad att strandskyddet helt förlorat sitt värde. Här anser Länsstyrelsen att det finns anledning att justera strandskyddsgränsen och upphäva begränsade delar av det generella strandskyddet i enlighet med bilagda kartor, då områdena uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Sammanfattningsvis anser Länsstyrelsen att exploatering inom aktuell del av kusten, inom och utanför hundrameterzonen, medför negativ påverkan på växt- och djurlivet, upplevelsevärdena samt möjligheterna till rörligt friluftsliv i området. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd upp till 300 meter är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i den aktuella kustzonen och bevara de områden som ännu inte har tagits i anspråk för bebyggelse.

Kollungeröd vatten (bilaga 1.38)

Värdebeskrivning

Kollungeröd vatten ligger i kommunens sydöstra del, nordväst om tätorten Svanesund. Den är en av Bohusläns få lerslättsjöar med mycket stora ornitologiska värden. Sjön är värdefull både som häckningsplats och rastplats, sammanlagt kan ett 40-tal arter mer eller mindre knytas till sjön. Stränderna kantas av vidsträckta vassområden och starrängar, omgivningen präglas av odlingslandskap och skogsklädda sluttningar.

Sjön har höga värden för fågelskådning och som landskapsbild. Här finns även groddjur, fiskar och bäver. Stora delar av sjön är belagd med tillträdesförbud under merparten av året.

Kollungeröd vatten skyddas som naturreservat och berörs av Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet. Sjön ligger inom ett område som pekats ut som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Länsstyrelsens bedömning

Kollungeröd vatten med strandområden har mycket höga värden för fågellivet samt höga värden för rörligt friluftsliv, växt- och djurliv. Tillkommande exploatering kring sjön, även utanför hundrameterzonen, skulle innebära negativ påverkan på upplevelsevärdena, naturvärdena, speciellt fågellivet samt möjligheterna till rörligt friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd på 300 meter kring sjön är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i området.

För Kollungeröd vatten har Länsstyrelsen bedömt att det är lämpligt att anpassa det utvidgade strandskyddsområdets utbredning med anledning av befintlig bebyggelse och vägar. Vid Beläteröd bedömer Länsstyrelsen att strandskyddsområdet inte behöver utvidgas över väg 762. Vidare bedömer Länsstyrelsen att det även saknas skäl för att utvidga strandskyddsområdet över befintlig bebyggelse vid Näs, Vasseröd, en gård norr om Åsten, Sjolunda och vid Beläteröd. Länsstyrelsen bedömer att den ianspråktagna

tomtmarken och området bakom dessa saknar betydelse för att säkerställa något av strandskyddets syften. Beslutsgränsen för strandskyddsområdet i dessa delar framgår av kartbilaga 1.38.

För Kollungeröd vatten gäller vidare att i de områden, där Länsstyrelsen i detta arbete konstaterat att ett utvidgat strandskydd behövs för att säkerställa strandskyddets syften, anser Länsstyrelsen vidare att det finns skäl till att upphäva det tidigare beslutet från den 18 juni 1999, om beslutet i det aktuella området avsåg ett upphävande av generellt strandskydd. Detta för att strandskyddet i det aktuella området ska gälla utan avbrott från strandlinjen och in till angiven utvidgning.

Länsstyrelsen anser att det i vissa lägen vid Kollungeröd vatten, vid Näs, vid gården norr om Åsten samt för tomt söder om Beläteröd, krävs en justering av det generella strandskyddets utbredning så att det skyddar hela den yta som är allemansrättsligt tillgänglig. I de fall som här avses upphävs det gamla beslutet från den 18 juni 1999 och strandskyddsområdet utvidgas fram till en befintlig bebyggelsegrupp eller väg, som är av sådan dignitet att området bakom den uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, enligt bifogade kartor.

Djupvatten, Rismevatten och Äskekärrsvatten (bilaga 1.25 och 1.26)

Värdebeskrivning

Djupvatten, Rismevatten och Äskekärrsvatten är belägna i kommunens sydvästra del, ett par kilometer nordost om tätorten Hälleviksstrand. De ligger i sprickdalslandskapet Storehamns södra del som består av ett stort mosaikartat våtmarkskomplex. Här finns flera sjöar och ett stort antal våtmarker och vattendrag. Miljön är fin för vadare och en del av våtmarkerna är kalkpåverkade och hyser mycket intressant flora. I Djupvatten växer bland annat tagelstarr.

Området ger goda möjligheter till långa ostörda vandringar på mindre stigar och obanad terräng. Här finns chanser att se vilda djur och att studera ovanliga växter. Närliggande Krokevatten är en populär badsjö.

Sjöarna ligger i Morlandadalens riksintresseområde för naturvård och inom riksintresse för friluftsliv, båda enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. De omfattas också av geografiska bestämmelser enligt 4 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsens bedömning

Sjöarna Djupvatten, Rismevatten och Äskekärrsvatten med strandområden har höga värden för såväl det rörliga friluftslivet som för växt- och djurlivet. Exploatering kring sjöarna, även utanför hundrameterzonen, skulle innebära negativ påverkan på upplevelsevärdena, naturvärdena och möjligheterna till rörligt friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd på 200 meter kring sjöarna är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i området.

För Rismevatten och Äskekärrsvatten gäller att i de områden där Länsstyrelsen i detta arbete konstaterat att ett utvidgat strandskydd behövs för att säkerställa strandskyddets syften, anser Länsstyrelsen vidare att det finns skäl till att upphäva det tidigare beslutet från den 18 juni 1999, om beslutet i det aktuella området avsåg ett upphävande av generellt strandskydd. Detta för att strandskyddet i det aktuella området ska gälla utan avbrott från strandlinjen och in till angiven utvidgning.

För Djupvatten har inga anpassningar av det utvidgade strandskyddet gjorts. Det generella strandskyddet kring denna sjö påverkas inte av detta beslut.

Vassdals vatten, Håbackevatten (bilaga 1.25, 1.26 och 1.36)

Värdebeskrivning

Vassdals vatten och Håbackevatten ligger i en för västkusten typisk småbruten sprickdalsterräng i kommunens västra del. Landskapet består av ljunghedar och ett stort mosaikartat våtmarkskomplex. Våtmarkerna domineras av fukthed, sumpskog och topogena kärr som breder ut sig i sydlig riktning. I söder finns även kalkpåverkade kärr med en rik flora. Hela våtmarksområdet har mycket högt naturvärde.

Omgivningarna kring sjöarna utgörs av ett vackert obebott landskap med spår av fornlämningar. Här finns stora värden för friluftslivet och norr om sjöarna löper Huseboleden som är en välbesökt vandringsled

Området kring sjöarna har pekats ut som riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Det omfattas också av geografiska bestämmelser där turism och rörligt friluftsliv särskilt ska värnas.

Länsstyrelsens bedömning

Sjöarna Vassdals vatten och Håbackevatten med strandområden har höga värden för såväl det rörliga friluftslivet som för växt- och djurlivet. Exploatering kring sjöarna, även utanför hundrameterzonen, skulle innebära negativ påverkan på upplevelsevärdena, naturvärdena och möjligheterna till rörligt friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 200 meter kring sjöarna är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i området.

För Håbackevatten har Länsstyrelsen bedömt att det är lämpligt att anpassa det utvidgade strandskyddsområdets utbredning med anledning av befintlig bebyggelse, i enlighet med kartbilagorna 1.25 och 1.26, då de etablerade tomterna och området bakom dessa saknar betydelse för att säkerställa något av strandskyddets syften.

För Håbackevatten gäller vidare att i de områden där Länsstyrelsen i detta arbete konstaterat att ett utvidgat strandskydd behövs för att säkerställa strandskyddets syften, anser Länsstyrelsen vidare att det finns skäl till att upphäva det tidigare beslutet från den 18 juni 1999, om beslutet i det aktuella området avsåg ett upphävande av generellt strandskydd. Detta för

att strandskyddet i det aktuella området ska gälla utan avbrott från strandlinjen och in till angiven utvidgning.

Länsstyrelsen anser att det i vissa lägen vid Håbackevatten även krävs en justering av det generella strandskyddets utbredning så att det skyddar hela den yta som är allemansrättsligt tillgänglig. I de fall som här avses upphävs det gamla beslutet från den 18 juni 1999 och strandskyddsområdet utvidgas fram till befintlig bebyggelse.

I vissa områden inom det generella strandskyddet, i anslutning till områden som sedan tidigare undantagits från strandskydd, är marken så exploaterad att strandskyddet helt förlorat sitt värde. Länsstyrelsen att det vid Håbackevatten finns anledning att justera strandskyddsgränsen och upphäva begränsade delar av det generella strandskyddet för bebyggelsen vid sjöns östra strand i enlighet med kartbilaga 1.25 och 1.26, då området uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

För Vassdals vatten har inga anpassningar av det utvidgade strandskyddet gjorts. Det generella strandskyddet kring denna sjö påverkas inte av detta beslut.

Håltavatten (bilaga 1.37 och 1.43)

Värdebeskrivning

Sjön Håltavatten är belägen i kommunens nordvästra del, öster om tätorten Ellös. Här finns en lövskog som hyser ett rikt djurliv med bland annat ett stort antal småfågelarter. Vid sjöns stränder syns ofta häger. Älg och rådjur påträffas regelbundet i den rofyllda lövskogsmiljön och under senare år har bävern etablerat sig i området. Vegetationen är rik.

Sjön med omgivning har stor betydelse för rekreation och fritidsverksamhet. Orust Tvärs är en led med skyltar över värdefulla kultur- och naturminnen som passerar sjön. Den ingår i Kuststigen som är populär bland vandrare.

Håltavatten ligger inom Morlanda naturreservat och inom område utpekad som riksintresse för friluftsliv och geografiska bestämmelser enligt 4 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsens bedömning

Håltavatten med strandområden har mycket höga värden för såväl rörligt friluftsliv som för växt- och djurliv. Tillkommande exploatering kring sjön, även utanför hundrameterzonen, skulle innebära negativ påverkan på upplevelsevärdena, naturvärdena och möjligheterna till rörligt friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 200 meter kring sjön är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i området.

För Håltavatten gäller att i de områden där Länsstyrelsen i detta arbete konstaterat att ett utvidgat strandskydd behövs för att säkerställa strandskyddets syften, anser Länsstyrelsen vidare att det finns skäl till att upphäva det tidigare beslutet från den 18 juni 1999, om beslutet i det

aktuella området avsåg ett upphävande av generellt strandskydd. Detta för att strandskyddet i det aktuella området ska gälla utan avbrott från strandlinjen och in till angiven utvidgning.

Bemötande av inkomna yttranden

Kuststräckan i Orust kommun har idag ett s.k. anpassat strandskydd, som varierar mellan 0-300 meter. Strandskyddet är i hög utsträckning redan utvidgat, över 100 meter, men stora områden är också helt undantagna från strandskydd alternativt har ett strandskydd som understiger det generella. Länsstyrelsens beslut innebär att strandskyddet utvidgas upp till 300 meter i oexploaterade områden som är betydelsefulla för det långsiktiga säkerställandet av strandskyddets syften i kustområdet. Samtidigt kvarstår i stor utsträckning de anpassningar som gjorts tidigare, i områden som idag har en så hög bebyggelsegrad att de redan förlorat i värde för strandskyddet. Länsstyrelsens beslut om utvidgat strandskydd medför att strandskyddet stärks längs den högexploaterade kuststräckan och minskas i inlandet. Länsstyrelsen anser att detta är i enlighet med lagstiftarens intention.

Länsstyrelsens generella princip är att inte göra justeringar för kommande bebyggelse. Att stora, oexploaterade områden, i ett attraktivt kustnära område med höga värden för strandskyddet, ligger oskyddade medför risk att de med tiden exploateras på ett sätt som förstör områdets värden för strandskyddets syften. Länsstyrelsen anser därför att frågan ska hanteras i detaljplaneprocessen när det blir aktuellt. Vad gäller pågående detaljplaner är Länsstyrelsens princip att anpassa strandskyddet efter kvarteretsmarken i områden i de fall där Länsstyrelsen tidigare har lämnat ett positivt yttrande.

Utvidgning av pågående verksamhet kan vara ett skäl för strandskyddsdispens. Vad gäller utvidgning av hamnanläggningar krävs oftast även vattendom. Länsstyrelsen anser inte att det är lämpligt att ta bort strandskyddet i attraktiva områden med höga värden för strandskyddets syften för att tillåta verksamheter att växa utan föregående prövning mot miljöbalkens bestämmelser.

Länsstyrelsen har inte möjlighet att besluta om övergångsbestämmelser för meddelade förhandsbesked och bygglov. Det är bara lagstiftaren som kan göra det.

Länsstyrelsen delar Bohusläns museums åsikt att det i många fall finns en nära koppling mellan kulturmiljövård, naturvård och friluftsliv. Länsstyrelsen anser dock att kulturmiljöperspektivet har vägts in i tillräcklig omfattning i bedömningarna.

Länsstyrelsen anser inte att utökad strandskydd är ett hinder för utvecklingen i kommunen, tvärtom är det en förutsättning för en utveckling som är långsiktigt hållbar. Värdena i kustzonen är höga och det finns många motstående intressen. Därför anser Länsstyrelsen att det är viktigt att man hushållar med resurserna och gör noggranna avvägningar mellan olika

intressen innan man exploaterar. På så sätt kan ny exploatering komma till på de platser där de gör mest nytta och minst skada. Att mark- och vattenområden i så attraktiva lägen nära vattnet är oskyddade innebär en risk för att marken exploateras på ett sätt som på längre sikt förstör områdets värden för strandskyddet.

Även mark som idag synes ha begränsade naturvärden kan vara viktig för strandskyddets syften, exempelvis jordbruksmark och skogsområden där skogsbruk bedrivs idag. Strandskydd är ett övergripande skydd som måste ses i ett större geografiskt perspektiv samt i ett längre tidsperspektiv. Många av värdena som finns längs kusten, och även kring andra sjöar, är beroende av att området som helhet bevaras. Exploatering av mindre markområden som synes vara mindre värdefulla i dagsläget leder på sikt till en betydande fragmentering av strandområdet som påverkar både allemansrättslig tillgång och växt- och djurlivet i strandområdet. P-platser, hamnområden och bryggor är områden som idag är tillgängliga för allmänheten. Om strandskyddet tas bort i dessa områden finns risk att de bebyggs eller på annat sätt privatiseras så att allmänheten inte längre har tillträde. Strandskydd hindrar inte normalt användande samt underhåll av anläggningarna.

Anledningen till att vi i Sverige, till skillnad från många andra länder i Europa, har strandområden som fortfarande är tillgängliga för allmänhet och växter och djur är att de allmänna intressen som strandskyddet företräder tillåts väga mycket tungt, så tungt att det i många fall överväger det enskilda intresset att bebygga marken.

En nekad strandskyddsdispens ger ingen omedelbar rätt till ersättning för markägaren. Om pågående markanvändning avsevärt försvåras ska markägaren, enligt bestämmelserna om egendomsskydd i 2 kap. 15 § regeringsformen, tillförsäkras ersättning. Byggnader, anläggningar, anordningar och åtgärder som behövs för de areella näringarna är undantagna från förbuden i strandskyddet. Avsikten med det undantaget är att strandskyddet inte ska inkräkta på egendomsskyddet genom att förhindra pågående markanvändning.

Vad gäller frågan om strandskyddets försvårande för jordbruket vill Länsstyrelsen påpeka att strandskydd inte syftar till att hindra pågående markanvändning. Strandskydd är ett förbud mot nya byggnader och anläggningar samt större åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för växter och djur. Normalt underhåll och skötsel av mark och byggnader/anläggningar kan dock fortsätta som tidigare. De undantag som finns i 7 kap. 16 § miljöbalken, samt den praxis som utvecklats, kan Länsstyrelsen inte ändra på i detta beslut.

När det är så stort antal markägare, och andra rättighetshavare, som berörs använder Länsstyrelsen kungörelsedelgivning, d.v.s. annonserar i tidningar om att ett nytt förslag finns och att allmänheten får yttra sig över detta. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, såväl som länsstyrelserna i flera andra

län, har i strandskyddsöversynen använt sig av de bestämmelser som finns i förordningen (1998:1252) om områdesskydd samt delgivningslagen som gäller för delgivning av den här typen av förslag till beslut. Att hitta och meddela alla sakägare personligen har tyvärr inte varit praktiskt möjligt i projektet.

Anledningen till att inte samtliga bostadstomter generellt undantas från strandskydd, trots att de i sin helhet utgör hemfridszon, är att nytillkommande bebyggelse som placeras i utkanten av hemfridszonen riskerar att utvidga denna ytterligare, vilket på sikt leder till att strandskyddets syften urholkas.

Intresseprövning

De utvidgningar av strandskyddsområden som detta beslut avser, omfattar sådana områden som idag har, eller inom överskådlig framtid kan väntas få, mycket höga värden för allmänhetens friluftsliv och/eller för växt- och djurlivet. Ett utvidgat strandskydd är enligt Länsstyrelsens bedömning nödvändigt för att långsiktigt säkerställa syftena med strandskyddet i dessa områden. Detta medför vissa inskränkningar i användningen av mark- och vatten. Anpassningar av strandskyddsgränsen har dock gjorts för befintliga bebyggelsegrupper, vägar med mera där de värden strandskyddet syftar till att skydda redan har förlorat i betydelse. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att förordnandena inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Kungörelse

Beslutet ska, tillsammans med ett antal andra kommunvisa beslut, kungöras i Post- och inrikes tidningar, länets författningssamling samt i Göteborgs-Posten, Bohusläningen och Lokaltidningen Stenungsund.

Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i ortstidning enligt 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4.

I detta ärende har länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat och landskapsarkitekt John Dagobert har varit föredragande. I ärendets handläggning har även naturvårdsdirektör Sven Swedberg och länsjurist Anna Roslund, rättsenheten, deltagit.

Lisbeth Schultze

John Dagobert

Upplysningar

Detta beslut påverkar inte tidigare beslut om upphävande av strandskydd som fattats i samband med fastställelse eller antagande av detaljplaner eller områdesbestämmelser. Det påverkar inte heller de områden som var planlagda då strandskydd infördes den 1 juli 1975, som enligt 10 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska vara undantagna från strandskydd så länge inte annat bestäms.

I de planområden där det tidigare har bestämts att utvidgat strandskydd ska råda intill en viss gräns gäller utvidgning av strandskydd enligt kartor till detta beslut. Däremot medför detta beslut inte att strandskydd läggs på inom planer från före 1 juli 1975 som hittills inte berörts av strandskydd.

Strandskydd inträder enligt 10 a § lagen om införande av miljöbalken, då en generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts med en ny detaljplan. Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.

För områden där strandskyddet upphävs vid planläggning anges det i 7 kap. 18 g § miljöbalken att strandskydd återinträder om en detaljplan eller områdesbestämmelser upphävs eller ersätts med en ny detaljplan.

I de fall anpassningar av strandskyddsgränsen har gjorts med hänsyn till befintliga bostadstomter är den nya gränsen i de flesta fall avsedd att följa fastighetsgränserna. I de fall fastighetsgränsen är felaktigt inlagd i kartan är det den faktiska fastighetsgränsen som ska vara vägledande för tolkningen av var strandskyddsgränsen går.

Strandskyddet innebär bland annat förbud mot nybyggnation och gäller vid sidan av plan- och bygglagen. Beslutet innebär i vissa områden att strandskydd införs där strandskydd tidigare inte gällt. För att utnyttja ett gällande bygglov behövs då även dispens från strandskyddet.

Vid sidan av strandskyddsbestämmelserna gäller annan lagstiftning som vanligt. Den som har för avsikt att vidta åtgärder inom strandskyddat område och därför planerar att söka dispens för det, kan även behöva tillstånd enligt andra bestämmelser.